

Nadal Lembri, mestre en Arts i Medicina, professor de l'Estudi General de Lleida

Manuel Camps i Clemente, Manuel Camps i Surroca

Nadal Lembri, metge molt ben considerat per la seva vàlua científica, va ser sol·licitat en moltes ocasions per la Cort de Lleida en aquells delictes de sang en els quals era necessari fer un peritatge de les lesions, ja fossin amb resultat de mort o no (“*desospitació*”).

El 20 de març de 1385 va ser requerit per peritar les lesions de Francesca, muller de P. Ardèvol, rebudes en el decurs d'una baralla per insults.

La víctima havia declarat que era nafrada de dos cops, “*la hu per lo cap, de la part squerra ab coltell, espasa o broquer. L'altre, ab pedra, en lo costat squerra. Si que li ha trenchat dues costelles, segons que li ha dit lo metge que la ha estubada*”¹.

Dotze dies després, les autoritats demanaren al citat metge Nadal Lembri i al cirurgià Pere Roger un informe mèdic sobre l'estat de la víctima, per “*desospitar la dita Francesca*”. Els facultatius concordaren que, “*bé i diligentment han vista i regoneguda la dita dona i que segons cors de medicina, la dita dona no tem, per ocasió de les dites nafres e ferides, mort ne afolamen, en debilitació, sol que la dona sie ben tenguda aprop de metges, ço és dels dits maestres R. Ponç i n'Arnau Ferrer, qui la han tenguda tota vegada en cura i vulle star a bon regimen*”².

No obstant, morí al cap de 18 dies. Aquest cop, les autoritats requeriren l'informe dels cirurgians que l'havien visitada, els quals declararen que no havia mort a conseqüència de les lesions, “*ans és morta per mal regiment seu, car del colp del costat del tot era guarida i la nafra del cap ere ya quaix consolidada, mas per ço com la dita Francescha segons que digueren a ell testis, havie menjat muçola i d'altre peix i begut vi, segons que digueren a ell testis i açò, la dita Francescha ha fet contra manament a ella fet per ell testis com a metge, per tal s'hi mesclà febre i aquella la ha morta*”³.

També va ser el mestre Nadal Lembri, qui el 28 de febrer de 1385, juntament amb Ramon de Falgars, mestre en medicina i Joan de Prússia i Domènec Pedro, batxillers en medicina i P. Roger i R. Ponç cirurgians, foren requerits per la Cort i

paers de Lleida, per fer l'autòpsia, amb obertura de cadàver a P. Mascarell, per les serioses sospites d'enverinament de la víctima per baladre. Es tracta de l'autòpsia de data més antiga de què tenim coneixença a Lleida. Degut a la manca de mitjans tècnics analítics inherents a l'època, no pogueren afirmar si la mort havia estat produïda pel tòxic, tot i que els indicis i els seus coneixements científics duïen cap a la presumpció que la víctima havia estat enverinada. El seu informe va ser el següent:

“Per ordinació dels dits cort i pahers han ubert huy per lo matí lo dit P. Mascarell i han guardat en lo cors del dit P. tots aquells membres i partides, los quals a lurs vijares, a cors de medicina, guardar i encerar se deuen per atrobar si lo dit P. ere mort per metzines. E que segons lur juhí, ells no veen en poden jutjar de clar e de cert que.l dit P. sie stat mort per metzines, car jac sie que ells haien indicis de dubtar que lo dit P. sie stat poycionat però no són bastants de jutjar, segons cors de medicina que així sie”⁴.

El 1391 va ser demanat, juntament amb mestre Ramon de Falgars, per visitar el rei Joan I, el qual, en el decurs del viatge que feia cap a Montblanc, havia hagut de romandre a la població d'Aitona per motiu de la malaltia que li esdevingué.

En una carta que adreçà a la reina, li relatà tot el procés que havia seguit la seva malaltia, així com el fet de la sol·licitud dels serveis dels dos metges lleidatans.

“Molt cara companyona: Mossèn Huc de Cardona vos deu haver dit l'accident nostre que havem haüt, del alargament de ventre; despuxs que ell n.és partit, havem ben dormir quatre hores per lo matí e com haguem dormit, isaquem una vegada. E quant foren .XI. hores dinam-nos bé e aplegament e ab bona sabor. E isquem a cambra una vegada. E après trigam-nos a dormir. E havem dormit dues hores. E despux tota vegada nos havem sentit bé, ens sentim de present; haviem una poch de dolor al ventre e al cors e es-nos pasada, despux havem bé stat tro a hora de sopar e stam bé encara. E ab l'ajuda de Déu serem bé d'ací avant, car fort nos sentim bé; vuy matí trametrem una letra a maestre Ramon Querol que vingúes de continent. E axí matex enviem a dos metges de Leyda, ço és, a maestre Nadal Lembri e a maestre Ramon Falgars, los quals foren ací a dues hores après mig jorn, es tenen fort per pagats de nostre stament. Dada en lo loch d'Aytona lo primer dia de maig, a .VIII. hores après mig jorn de l'any MCCCXCI”⁵.

Dos dies després li tornà a escriure, dient-li que ja era definitivament guarit, havia seguit els tractaments i els consells dels metges esmentats..

“Quant és de nós, molt cara companyona, vos certifficam que som bé del tot gorits, mercè de nostre senyor Déu, car de diluns a ençà no havem exit, ens sab fort bo lo menyar, car los metges nos manem tornar a les viandes primeres, e demà entenem a menjar vedell e lo divendres anar a Fraga. Dada en lo loch d'Aytona, sots nostre segell secret, a .III. dies de maig a .X. hores après mig jorn del any de nostre senyor MCCCXCL. Rex Johannes”⁶.

Nadal Lembri, home controvertit, el 14 de juliol de 1376 es va veure involucrat en una baralla quan va sortir en defensa d'un macip o servent seu, escomès per uns estudiants que festejaven la llicenciatura en medicina de mestre Torrelles quan, de nit, retornava junt amb el bidell de l'Estudi i altres acompanyants de fer l' examen.

En arribar davant la casa de Nadal Lembri, colpejaren amb un dels "brandons", la taula de l'obrador on mestre Nadal exercia la seva tasca mèdica.

Nadal Lembri resultà amb ferides greus al dit polze de la mà dreta i al colze esquerre. Tan greus, que els metges que el visitaren temeren per la seva vida, afirmant que aquelles nafres eren mortals⁷.

No va ser així, i mestre Nadal Lembri guarí de les ferides i continuà la seva important i reconeguda trajectòria mèdica.

Apèndix documental

1376, juliol, 14

Inquisitió feyta per lo feyt de maestre Nadal Lembri.

Die lune .XIII. die julii anno a Nativitate Domini M CCC LXXVI. Pervench a audiència / de la cort i dels pahers que divendres a .XI. dies del mes de juliol havie hauda / brega denits prop la Plaça de Sent Johan en la qual brega segons que.s / dehie, eren stats naffrats maestre Nadal Lembri i un seu macip i que / açò havien feyt alguns d.aquells qui acompanyaven, .I. maestre en medecina / que aquella nits havien licenciat. E de continent mosser Ramon Çes Comes, cavaler i / en Bortholomeu Calbet i en Nicholau Çabater, pahers de la ciutat de Leyda, / volen saber la veritat feren inquisitió sobre lo dit feyt en la manera / següent:

Maestre Nadal Lembri licenciat en medecina, demanat en sa pròpria / conffessió sens sacrament en feyt que toque altri, testimoni, jurat, demanat i / interrogat si ell ere naffrat. Dix que com ell sie clergue / que per ço que ell dirà a ell ni a la jurisdicció eclesiàstica a la qual entèn / écer sotsmés

no sie feyt prejudici i respòs i dix que hoc. Interrogat / de queynes naffres. I dix que en la man dreta, en lo polze, / altra en lo braç squerre en la juntura del colze, de que ha temença que no sie / afolat i segons juhi de metges ere naffra mortal car (...) / despasave. Interrogat qui li ha feytes les dites naffres. I dix que no sab, / car ell isqué de casa per defendre i cobrar son macip lo qual .avie / vist svaer i colpejar a la porta de casa i açò veé (...) / de casa sua i avalà i pres una espasa i .I. broquer / i una cerveyllera que sol tenir al cap del lit i com fo en la carrera / vengueren molts contra ell i esvanen-lo i ell bé.s poguere emparar // del portal seu, mas nou volch fer que, aguere a jaquir lo macip // qui ere de fet en la carrera i feu-li por que no.l ocehisen. // Interrogat si hi hac nengú que ell conegués. I dix que no. Interrogat / qui naffrà lo seu macip, lo qual dien que és naffrat. I dix / que no

sab. Interrogat si avie altri ab ell . I dix que no. Interrogat / si nengú dels studians fahie part ab ell. I dix que no, que no ere / obra d'estudians lo que la fahie car ben bon esgrimidor fore / empatxat de scusar-se.n. Interrogat si sab qui hi degue saber. I dix / que ha hoït quels vehins de la carrera, en special los obradors d.en Cardús / i de na Auleta qui hi deguen saber i que ço que és estat / feyt a ell, és stat cas de desventura, car ell no entèn haver feyt / negun desplaer perquè li deguesen fer semblant mal acordadament. Interrogat si.s clame de nengú. I dix que no. Interrogat si volch als dir. I dix que no.

Lo dia i han que desús. En Guillamó Cirera, natural de Morela, en son / pròpria conffessió sens sacrament, en feyt que toque altri testimoni, jurat i / interrogat si es naffrat. I dix que com ell sie clergue / que per ço que ell dirà a ell ni a la jurisdicció eclesiàstica , a la // qual entèn écer sotsmés no sie feyt pejuhi. I respòs i dix que / hoc. Interrogat de queynes naffres. I respòs i dix que en lo braç squerre, de / una punta ,però lo feyt vench per aytal començament, que com ell stigués / en la taula de mestre Nadal Lembri ab qui ell stà, axí com tots vespres / avie acostumat, ell hoí que venien balladors ab un mestre / que havien feyt, de medecina i volch-ho veure i primer vengueren / aquells que portaven los brandons i ab bastons donaven colps per les / taules i ja que començaven a passar los brandons lo cantó d.en Simonet, / tornà un moço, lo qual no conech, i donan en una taula / prop hon ell sehie i ell conffessant dix a aquell moço com li / ajustàs lo bastó de prop: "Veste.n en bona ventura ho en l.altra!" I aquell respòs que ans bé farie a despit d.ell conffessant. I ell conffessant dix que mala ventura le.n porie venir i aquell moço respòs que ans / ho farie a ell conffessant. I gità mans per spasa i trasch-la i / ell conffessant axí en lex la trasch i mentre que ells se colpejaven / vengueren ben .V. hòmens ab les spases treytes i jaquiren-se contra ell / conffessant. En açò, mestre Nadal que ere desús en sa casa, hoí lo feyt / i isqué per cobrar ell. I dix a ell conffessant: "Puja-te.n!" I a la / veritat no pres en ell conffessant per ço com ell veé que molts ab / spases venguren contra son seyner i no.l volch desemparrar. E axí / colpejan i defenen ell, el dit maestre tornaren a tots aquells qui / contra ells venien tro a casa de na Auleta però apres lo gran / burç de la gent reffrentà a ell i a son seyner i colperen-los en / terra i axí colpeian i defenen pasaren al cobertiç de la ... / davant casa d.en Montgay, hon ell fo pres per los pahers i mentre que.l // prenien, ques que ho fes, que ell no ho veé, feri.l de la dita naffra / i

com ell d.açò posàs quereylla a.n P. Cortit, paher, dien: "Senyer, / mentre que vos me tolets les armes, veus com m.a naffart!". El paher / dix-li: "Senyer! Que us aguessen mort!"

Interrogat si conegué nengú d.aquells / qui contra ell ferien. I dix que no. Interrogat qui naffrà lo dit mestre / Nadal. I dix que no, que no.y ere quan fo naffrat, car a dir / que dins casa de maestre R. Guaçet lo naffaren. Interrogat si

havie / altri ab ells en la dita brega. I dix que no sinó un macip que devie / portar una letra de maestre Nadal a Barchinona. Interrogat si nengú dels / studians que anaven ab lo mestre a fer-li honor, feren part contra ells. I / dix que no conech negun. Interrogat si sab qui hi deu saber. I dix que no, / mas encara li parie quels obradors d.en Cardós i de na Auleta fosen / oberts. Interrogat si.s clame de negú. I dix que no, que no porie ab / (...) fer clam de nengú, com no.ls conegués.

Dimarts a .XV. de juliol del an desús dit. Lonrat en Galceran Truyllols, / notari de Leyda, sobre la pervenció desús dita a ell lesta i exposta, testis jurat / i interrogat respòs i dix açò solament saber, que divendres ja / de nits, com ell ab molts d.altres fessen honor a mestre Torreylls / que devalave del examen i com fos a la entrada de la plaça de Sent Johan // ves la casa d.en Maçanet, ell testis hoí tabustol dins lo / cobertiç prop casa de na Auleta i ja tots los vehins se.n / eren intrats, que alberch ubert no.y vie sinó aquell de maestre / Nadal lembri i com ell testis fos prop del costell, ell testis veé que / aquell tabustol i tota la gent pasave ves lo cobertiç d.en Francesch / Ça sala i com ell testis pasàs aquí, veé que mestre Nadal lembri / jahie en terra i vehe que un hom que.s gità de sus ell i cridave: "No muyre! No muyre!" . Lo qual hom despuys ha hoït dir que ere / en P. Thomàs. Veé despuys quel dit mestre se levà d.aquí i / cuytadament entrà-se.n en casa de mícer R. Guaçet i caech, tant se / cuytà i aquí li lançaven colps de pedres i de spases i de continent, en P. Cortit Lemparà que no prengués mal i maraveyllàs / lo dit testis com en P. Cortit no.y morí a pedrades. Interrogat si sab ni ha hoït dir qui ha naffrat lo dit mestre Nadal ni son macip . I / dix que no, mas que ha oyt que don Senter se vane que ell feu .I. de les / naffres, ço és la del polze.

Dia i an que desús. Maestre G. Coll, Bedell del Studi. Sobre les coses contengudes / en la pervenció desús dita, testimoni, jurat i interrogat, respòs i dix açò / saber, que divendres passada ora del seny del ladre, devalant del examen / de maestre P. Torreylls i com foren prop casa de maestre Nadal Lembri, ell / testimoni anave primer per ordenar los brandons ab un jove de Sent / Sperit i com los fadrins donassen colps per les taules i aquell moço de / Sent Sperit donàs .I. colp per la taula d.en Simonet, que ja ere la / porta tanchada, lo macip de maestre Nadal Lembri, felonament, dix / al dit moço de Sent Sperit: "Anat-vos-en en mal guany, que mala / hic sots vengut!" I aquell respòs que ans hi darie bé. I de continent / ell veé quel macip de maestre Nadal Lembri trasch la spasa contra / lo dit moço de Sent Sperit i aquell moço aytant bé contra lo macip de / maestre Nadal Lembri i ell testis metés entre ells i de continent veé mestre / Nadal Lembri desús dit que isqué i dix: "Qué és açò?" Tot mudat / i de mal recapte i tragué la spasa de continent i mes-se en la / bregua i après veé molts ab les spases treytes i lo dit testis / pres un colp de pla i lavors ell se isqué de la bregua i veé // que la bregua passà en la Corregeria i ell testis passà devant i hoïe crits / que molts cridaven: "Muyre!" Però hoí que Bn. Cortit cridave: "No muyre, Senyors, no muyre!" I com fos caygut i après se.n entràs en casa de / mícer R. Guacet, ell testis veé quel dit

maestre Nadal se girà i / lançà .I. colp als de fora i lavors los de fora començaren a lançar / contra ell i après ell testis veé venir lo senyer veguer ab companyies ab / scuts i lançes i pres lo dit maestre i manà que fos pujat al Palau.

Interrogat si sab ni ha oït dir qui naffrà lo dit maestre Nadal ni al / seu macip. I dix que no, que no havie hom al món que ho pogués / veure, tant ere scur i de nits. Interrogat si havie , entre lo dit / maestre ni son macip ab aquells qui devalaven del examen o alcun d.ells ./ respòs i dix que bé.s pense que hoc, per ço com ell testis per son ofici i / manament del senyor canceller del Studi, ell cità lo dit maestre Lembri i lo dit maestre respòs i dix: "Diguats al canceller que noy poria anar, que un poch he a fer". En après, a prechs del senyor de canceller / alguns Ciutadans anaren a casa del dit maestre Nadal, hon ell testis / hoí que fo respost que no.y ere. Après n.Antoni de Navers, a prechs del rector i del canceller anà a casa sua i aytant bé fo respost que no ere / vengut i ere après menyar . Après vench ell testis ab en ab en Jacme Peroło / oficial, ab carta a la porta i respongueren que no ere vengut. Aprés / signaren los presents i lo canceller manà a ell testis ensemps ab lo / dit notari i demanaren a casa del dit maestre si hi ere i digueren que / no.y ere i lo dit testis posal.s-li a la porta i feu-ne pendre carta / i açò feu a manament del dit canceller, perquè creu que aquesta rahó lo // tiràs car a vigares dell testimonis no havie pus portes ubertes / sinó lo seu"⁸.

AML: Arxiu Municipal de Lleida

Notes

¹ AML. Crims. Reg. 791, folis 104-9

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

⁴ AML. Crims. Reg. 791, folis 125-34

⁵ ROCA, Josep M. "La Medicina Catalana en temps del rei Martí," Barcelona 1919., pàg. 113

⁶ *Ibidem*, pàgs. 113-4

⁷ Veure Apèndix Documental.

⁸ AML. Crims. Reg. 787, folis 4--9